

Додаток до МЕМУ №8-2006

Економічне зростання в 2006 році: ризики, які не стали реальністю

За попередньою інформацією Держкомстату, за перші шість місяців цього року реальний ВВП зріс на 5,0% дпр. Більш того, Держкомстат переглянув показник зростання реального ВВП в першому кварталі цього року до 3,2% дпр, що на 0,8 процентних пункти вище за попередню оцінку. Ці показники виявились вищими за очікувані, враховуючи ризики, з якими зіткнулася країна. Консенсус-прогноз реального зростання ВВП в Україні на 2006 рік був 2,6%. Отже виникає питання про чинники, які стоять за доволі несподіваним прискоренням економічного розвитку.

Однією з причин високих темпів зростання ВВП є бум внутрішнього приватного попиту. У першому кварталі кінцеве споживання домогосподарств зросло на рекордно високі 19,7% дпр на фоні збільшення доходів та розширення банківського мікrokредитування. Однак важливішим для зростання став той факт, що деякі істотні для економічного зростання в 2006 році ризики не матеріалізувалися.

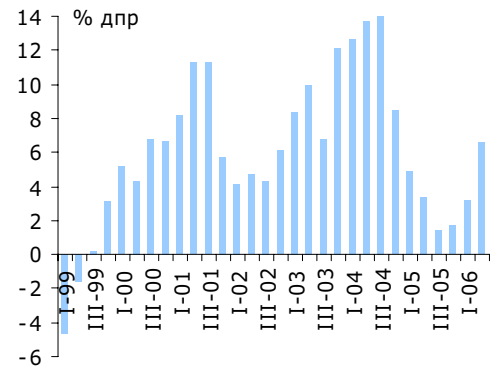
Ключовим ризиком було різке підвищення ціни на імпортований газ. За оцінками ІЕД, це підвищення могло б призвести до 5,5% кумулятивного скорочення темпів зростання ВВП у середньостроковій перспективі, якщо не будуть вжиті компенсаційні заходи. Щоб компенсувати цей шок, споживання газу в промисловості повинне було б скоротитися приблизно на одну третину. Загально відомо, що Україна є найбільш енергетично неефективною країною Європи, але час і інвестиції, необхідні, щоб підвищити ефективність, були не очевидні. Оскільки металургія і хімічна промисловість є головними споживачами газу серед обробної промисловості, очікувалося, що газовий шок призведе до істотного скорочення їх виробництва. Проте, поки що обидві галузі демонструють несподівано високий рівень опору до вищих цін на газ. Хоча достеменно не відомо, чи заплатили підприємства вищі газові рахунки повною мірою, немає ніяких вказівок щодо значних неплатежів у секторі. Натомість підприємства збільшили ефективність споживання газу, що дозволило скоротити фізичний обсяг імпорту газу на 15%. Також, ці галузі почали інвестувати в енергозберігаючі технології без зменшення фондів заробітної платні, таким чином не запобігаючи зростанню кінцевого споживання.

Ще одним ризиком був низький зовнішній попит на українські чорні метали і вироби з них, пов'язаний зі зменшенням світових цін і зростанням конкуренції з боку Китаю, який перетворився з нетто-імпортера в нетто-експортера металів. Однак різке підвищення світових цін і попиту на метал весною-літом 2006 року дозволило Україні збільшити експорт чорних металів, стимулюючи також реальне зростання ВВП.

Третім ризиком була політична невизначеність, яка, як очікувалося, негативно вплине на інвестиційну діяльність. Проте, незважаючи на триваючу політичну кризу, зростання інвестиційної активності відновилося. У першому кварталі 2006 року реальне валове нагромадження основного капіталу зросло на 8,2% дпр порівняно з 2,3% дпр падінням в аналогічному періоді 2005 року. Більш того, значно збільшилися прямі іноземні інвестиції. Здається, потреба в інвестиціях, зумовлена застарілим устаткуванням з одного боку та зростанням внутрішнього попиту з іншого, переважила ризики, пов'язані з високою політичною невизначеністю.

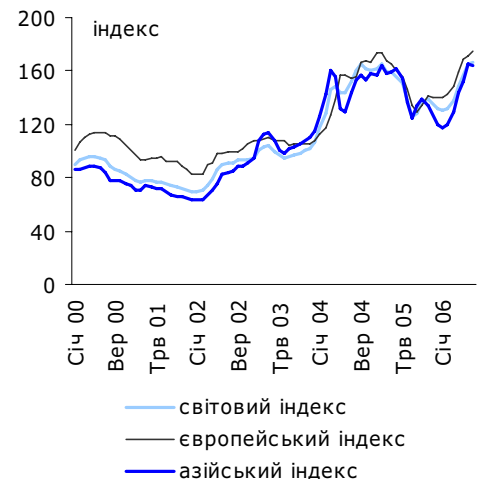
Більш того, деякі з ризиків другої половини року, здається, також не матеріалізуються. Відповідно збільшується вірогідність того, що зростання ВВП залишиться вищим за очікуване. По-перше, не відбудеться збільшення ціни на газ у третьому кварталі. У червні вдалося домовитися щодо постачання газу в Україну за ціною 95 дол. США за тисячу кубометрів на кордоні у липні-вересні 2006

Зростання реального ВВП*

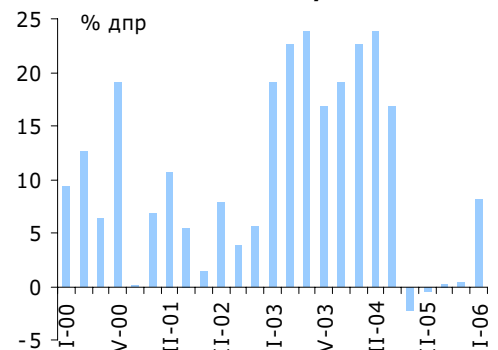
Джерело: Держкомстат
* оцінка ІЕД для 2 кв. 2006 року

Світові індекси цін на сталь

Джерело: індекси цін на сталь CRU, www.cruspi.com

Валове нагромадження основного капіталу

Джерело: Держкомстат

року. Хоча ціна на газ в четвертому кварталі все ще залишається предметом переговорів, економіка одержала шанс краще пристосуватися до нових цін. Також, зник ризик помірною урожаю зерна. Якщо на весні врожай зерна очікувався на рівні приблизно 31-32 млн. тон порівняно з 38 млн. тоннами в 2005 році, зараз офіційний прогноз складає близько 40 млн. тонн. Такий урожай гарантує стійке зростання сільськогосподарського виробництва, забезпечуючи його внесок в реальне зростання ВВП.

Таким чином, поточне прискорення економічного зростання в Україні може бути пояснено тим фактом, що очікувані ризики поки що не матеріалізувалися. Стійкість цього зростання залишається непевною, оскільки додатковий газовий шок або нова зміна тенденцій зовнішнього попиту можуть спровокувати ще один період уповільнення реального зростання ВВП.

Автор:
Вероніка Мовчан
Інститут економічних досліджень та
політичних консультацій

Квартальні тенденції

Національні рахунки**		I 04	II 04	04	IV 04	I 05	II 05	III 05	IV 05	I 06	II 06
ВВП	млрд. грн.	64,7	79,0	100,5	100,6	84,3	97,5	119,4	123,6	102,0	...
Реальний ВВП	% дпр	12,7	13,7	14,0	8,5	4,9	3,4	1,4	1,7	3,2	...
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	14,6	16,8	13,1	16,2	14,3	17,7	17,0	17,1	19,7	...
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	3,3	1,0	5,0	10,1	6,1	0,0	1,0	4,0	2,0	...
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	18,4	6,5	4,6	12,9	-2,3	-0,5	0,2	0,3	8,2	...
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	18,1	19,9	10,5	8,6	-0,6	-14,0	-12,7	-15,5	-19,9	...
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	13,8	7,3	6,7	7,8	2,8	3,2	3,9	-0,9	5,6	...
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	-4,4	0,9	35,7	9,9	5,8	8,3	2,6	-7,4	4,1	...
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	23,9	16,3	12,5	9,4	7,0	1,8	-1,1	2,0	-2,9	...
Будівництво (реальна)*	% дпр	29,9	30,6	16,4	3,9	-8,4	-11,3	-8,5	-7,5	2,6	...
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	23,6	35,0	2,7	13,7	-2,1	-10,7	-11,7	-11,9	4,1	...
Транспорт (реальна)*	% дпр	10,1	8,0	12,3	10,5	6,6	5,7	2,8	7,8	3,4	...
Платіжний баланс											
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	1,4	2,3	2,1	1,1	1,6	0,6	0,4	-0,1	-0,7	...
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	11,1	15,7	10,9	5,7	10,1	3,2	1,7	-0,4	-4,0	...
Баланс товарів	млн. дол. США	933	1552	774	482	1020	-236	-1131	-788	-1288	...
Баланс послуг	млн. дол. США	133	198	749	157	188	392	1035	191	176	...
Поточні трансферти	млн. дол. США	475	758	720	623	626	694	745	780	616	...
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	333	614	420	344	247	365	477	6474	662	...
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	449	149	1313	156	397	923	90	1347	0	...
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	7,9	9,6	12,1	9,5	12,0	13,1	14,3	19,4	17,3	...
Бюджет											
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	27,2	26,9	26,3	25,9	32,1	32,1	31,5	31,6	35,3	34,7
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,4	4,1	3,8	3,8	4,3	4,4	3,9	4,1	4,9	5,0
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	3,9	4,0	4,1	6,1	4,8	5,9	5,3	5,5	3,8	5,0
Податок на додану вартість	% від ВВП	6,2	5,7	5,1	4,1	8,6	9,2	7,9	7,9	10,4	10,1
Акцизні збори	% від ВВП	2,1	2,1	2,0	1,8	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	1,8
Витатки зведеного бюджету	% від ВВП	25,3	26,5	26,8	35,2	28,3	36,4	28,1	33,3	35,0	36,1
Поточні видатки	% від ВВП	22,4	22,7	21,7	27,2	26,5	33,6	24,0	28,9	32,8	32,6
Капітальні видатки	% від ВВП	2,9	3,8	5,1	8,0	1,8	2,7	4,1	4,23	2,2	3,5
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	1,9	0,4	-0,5	-9,3	3,7	1,0	-5,0	-1,8	-0,4	-1,2
Надходження від приватизації	% від ВВП	1,5	3,7	3,5	1,0	0,2	0,6	0,6	4,9	0,1	0,1
Ринок праці											
Середня зарплата (реальна)	% дпр	23,0	17,8	13,2	15,3	15,0	19,0	19,6	26,4	23,8	22,6
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	15,7	13,0	9,9	16,5	24,0	28,0	19,4	18,9	22,1	...
Рівень безробіття (за методологією МОП)	%	9,3	8,3	8,1	8,7	8,7	7,1	5,2	7,8	7,9	...
Банківський сектор											
Грошовий агрегат М0	% дпр	29,1	25,6	37,1	27,9	28,2	39,1	31,1	42,2	36,2	25,3
Грошовий агрегат М2	% дпр	45,4	44,8	51,5	32,3	38,9	37,4	31,3	53,9	39,2	36,6
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	69,4	67,3	67,9	26,2	28,3	31,6	30,4	90,8	54,6	41,1
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	67,0	61,7	55,2	54,3	51,8	45,4	46,4	59,1	54,5	66,2
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	56,8	52,1	44,3	29,4	28,3	32,6	43,4	58,7	59,8	53,7
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	63,6	56,2	43,5	32,2	33,1	36,8	47,1	66,3	72,0	82,1
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	141,7	102,7	82,7	57,1	49,5	53,0	70,1	84,6	87,6	86,7
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	47,4	49,3	50,9	54,2	54,4	56,1	59,7	61,8	63,1	63,4
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	17,2	16,6	17,0	17,6	17,0	15,4	15,4	16,4	15,8	15,5
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	12,2	12,1	12,6	12,2	12,1	11,0	11,3	11,7	11,5	11,3

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД

* зміна доданої вартості

^^ попередні дані

щ.р. щороку

Примітки:

дпр до попереднього року